

Centraal Planbureau

Doorrekening kabinetsvarianten industrie ontwerp-Klimaatakkoord

Deze publicatie bevat op verzoek van de minister van Economische Zaken en Klimaat een doorrekening van enkele varianten voor de industrie.

De doorrekening richt zich op de budgettaire, lasten- en inkomenseffecten van de kabinetsvarianten voor de steekjaren 2021, 2025 en 2030.

CPB notitie

mei 2019

1 Inleiding

Deze notitie bevat op verzoek van de minister van Economische Zaken en Klimaat een doorrekening van enkele varianten voor de industrie. De varianten betreffen een vervanging van de malusregeling uit het ontwerp-Klimaatakkoord door andere tarieven voor de energiebelasting en opslag duurzame energie (ODE) in combinatie met een CO₂-heffing voor de industrie. De eventuele heffingsopbrengst wordt aangewend voor een intensivering in subsidies voor bedrijven ten behoeve van verduurzaming. Een volledige beschrijving van de varianten is te vinden in de bijlage. De notitie rapporteert de budgettaire, lasten- en inkomenseffecten.¹ De varianten worden op dezelfde manier getoetst als in de doorrekening van het ontwerp-Klimaatakkoord.²

De effecten van de varianten voor de industrie worden gezien in samenhang met het reeds ingezette klimaat- en energiebeleid door het huidige kabinet en de vorige kabinetten.³ Ook zonder het ontwerp-Klimaatakkoord en de varianten liggen er budgettaire, lasten- en inkomenseffecten in het verschiet. Het ontwerp-Klimaatakkoord en de varianten voorzien in een aanvulling en aanpassing daarvan. Het totale klimaat- en energiebeleid past bovendien bij de beleving van gezinnen, bedrijven en economie. Zij ervaren immers de totale verandering van het ene op het andere jaar; de oorzaak van de effecten – eerder voorziene beleidswijzigingen, het ontwerp-Klimaatakkoord of de varianten voor de industrie – is minder van belang.

In deze notitie is gerekend met de actuele verwachting van de ETS-prijs (46,30 euro per ton CO₂ in 2030) en de PBL-cijfers voor CO₂-uitstoot en nationale kosten uit het middenscenario (CO₂-heffing oplopend naar 130 euro per ton CO₂ in 2030 en 80% benutting van het reductiepotentieel in de industrie).^{4,5} De verplaatsing van industriële activiteiten en bijbehorende weglek van CO₂ naar het buitenland als gevolg van de kabinetsvarianten is naar verwachting gering.⁶ De budgettaire, lasten- en inkomenseffecten in deze notitie bevatten dan ook geen verplaatsingseffecten. De schattingen zijn puntschattingen zonder onzekerheidsmarge, maar de onzekerheid rondom deze puntschattingen – inclusief de onzekerheid omtrent de omvang van de verplaatsing – is daarmee niet weg.

¹ De effecten van de kabinetsvarianten voor bbp en werkgelegenheid zijn niet doorgerekend, maar naar verwachting marginaal.

² Een beschrijving van het door het CPB gehanteerde toetsingskader is te vinden in bijlage A van CPB, 2019, Doorrekening ontwerp-Klimaatakkoord, CPB Notitie, 13 maart 2019 ([link](#)).

³ Het staand beleid rondom klimaat en energie in het basispad van het CPB wordt beschreven in bijlage B van CPB, 2019, Doorrekening ontwerp-Klimaatakkoord, CPB Notitie, 13 maart 2019 ([link](#)).

⁴ Brink C., 2018, Projectie ETS-prijs volgens uitgangspunten concept wetsvoorstel minimum CO₂-prijs elektriciteitsproductie, Den Haag: PBL, 15 november 2018 ([link](#)).

⁵ De verschillende scenario's staan omschreven in Koelemeijer, R. et al., 2019, Effect kabinetsvoorstel CO₂-heffing industrie, Den Haag: PBL.

⁶ Deze bevinding volgt zowel uit analyses met het algemeen evenwichtsmodel WorldScan als uit de zogeheten EBITDA-benadering waarin de kosten van een CO₂-heffing voor bedrijven worden vergeleken met hun brutowinst (zie Koelemeijer, R. et al., 2019, Effect kabinetsvoorstel CO₂-heffing industrie, Den Haag: PBL). Achtergrondinformatie over het model WorldScan is te vinden in: CPB, 2006, *WorldScan: A model for international economic policy analysis*, CPB Document, 17 maart 2006 ([link](#)), en Bollen, J. en C. Brink, 2014, *Air pollution policy in Europe: Quantifying the interaction with greenhouse gases and climate change policies*, Energy Economics, 46 (november 2014), pag. 202-215 ([link](#)).

2 Uitgaven- en lastenbeeld

Deze paragraaf biedt voor de steekjaren 2021, 2025 en 2030 inzicht in de uitgaven en lasten van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord en de varianten voor de industrie. Niet alle aangereikte varianten zijn doorgerekend.⁷ Variant 3a uit het verzoek is niet meegenomen, omdat de actuele ETS-prijsverwachting impliceert dat deze variant feitelijk niet verschilt van variant 1. Verder komen gegeven de fijnmazigheid van het instrumentarium variant 2 en 3b in de praktijk op hetzelfde neer (hierna gerapporteerd als variant 2). Variant 4 is net zoals in de PBL-rapportage niet doorgerekend vanwege de grote overlap met variant 1.⁸ Tabel 2.1 en 2.2 tonen zowel het uitgaven- en lastenbeeld voor het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord met respectievelijk varianten 1 en 2 als de mutatie van dat beeld door de desbetreffende variant. De details van beide varianten zijn te vinden in de bijlage. Voor de rapportage van de intensivering en lasten in de steekjaren 2021 en 2025 waren niet alle benodigde gegevens beschikbaar.⁹

Tabel 2.1 Uitgaven- en lastenbeeld kabinetsvariant 1 (mld euro, prijsniveau 2018)

	Totale klimaat- en energiebeleid inclusief ontwerp-Klimaatakkoord met kabinetsvariant 1 industrie ^a			Mutatie kabinetsvariant 1 industrie t.o.v. totale klimaat- en energiebeleid inclusief ontwerp-Klimaatakkoord ^b		
	2021	2025	2030	2021	2025	2030
Netto-intensivering	4,2+NB	4,8+NB	4,4	NB	NB	
Totale beleidsmatige lasten	3,5+NB	4,5+NB	4,9	-0,2+NB	-0,2+NB	-0,3
- Gezinnen	1,8	2,0	2,4	-0,6	-0,7	-0,7
- Bedrijven	1,6+NB	2,4+NB	2,3	0,4+NB	0,4+NB	0,4
- Buitenland	0,1	0,2	0,2			
Niet-EMU-relevante lasten	0,2	1,2	1,9	+0,0	+0,0	0,3
- Gezinnen	0,0	0,1	0,3	+0,0	+0,0	+0,0
- Bedrijven	0,2+NB	1,0+NB	1,6	+0,0+NB	+0,0+NB	0,2

a) Totaal van het staand beleid rondom klimaat en energie en het ontwerp-Klimaatakkoord, aangevuld met kabinetsvariant 1 voor de industrie (waarmee de oorspronkelijke malusregeling en basisvariant van de energiebelastingen uit het ontwerp-Klimaatakkoord worden vervangen).
b) Mutatie door kabinetsvariant 1 voor de industrie ten opzichte van het staand beleid rondom klimaat en energie en het doorgerekende ontwerp-Klimaatakkoord (met daarin de basisvariant van de energiebelastingen en geen malusregeling; zie CPB, 2019, Doorrekening ontwerp-Klimaatakkoord, CPB Notitie, 13 maart 2019, [link](#)).
Cellen zonder mutatie zijn leeg gelaten. +0,0 (-0,0) betekent een beperkte positieve (negatieve) mutatie. 'NB' staat voor niet beschikbaar.

De CO₂-heffing in variant 1 is vormgegeven als een minimumprijs ten opzichte van de ETS-prijs (CO₂-minimumprijs) en heeft geen budgettaire opbrengst. De doorgerekende CO₂-minimumprijs treedt volgens het kabinetsvoorstel vanaf 2021 in werking. De haalbaarheid van de inwerkingtreding op dat moment is echter afhankelijk van de precieze vormgeving van de heffing, de uitvoeringstechnische complexiteit en de duur van de implementatie van het wetgevingstraject. Vertraging bij een van deze factoren betekent dat 2022 het eerst haalbare moment van inwerkingtreding zal zijn. Het PBL heeft de tarieven voor de CO₂-minimumprijs (boven een heffingsvrije voet) zo bepaald dat de beoogde emissiereductie met een kans van 50% wordt behaald. Met

⁷ Een beschrijving van alle aangereikte varianten is onder andere te vinden in Koelemeijer, R. et al., 2019, Effect kabinetsvoorstel CO₂-heffing industrie, Den Haag: PBL.

⁸ Koelemeijer, R. et al., 2019, Effect kabinetsvoorstel CO₂-heffing industrie, Den Haag: PBL.

⁹ De rapportage van het PBL bevat alleen de effecten voor 2030. De effecten voor de steekjaren 2021 en 2025 zijn gebaseerd op een onderhandse uitwisseling van cijfers tussen PBL en CPB.

het vastgestelde tarief voor 2030 zullen bedrijven daarom er naar verwachting voor kiezen om hun uitstoot te reduceren tot aan de heffingsvrije voet. Aangezien daarmee de grondslag nihil is, kent de CO₂-minimumprijs geen budgettaire opbrengst. De extra investeringen die bedrijven moeten doen om hun uitstoot te reduceren en daarmee de heffing te ontlopen, worden zichtbaar in de hogere niet-EMU-relevante lasten voor bedrijven.

Verder vervangt kabinetsvariant 1 meerdere maatregelen uit het ontwerp-Klimaatakkoord. De tariefschuif van elektriciteit naar gas in de energiebelasting wordt vervangen door een alternatief in combinatie met een hogere belastingvermindering. Een CO₂-minimumprijs voor ETS-bedrijven, afvalverbrandingsinstallaties en caprolactamproducenten vervangt de malusregeling. Ook wijzigt variant 1 de ODE-tarieven van vrijwel alle schijven. Ten opzichte van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord verlicht variant 1 de lasten voor gezinnen met 0,6 mld euro in 2021 en 0,7 mld euro in 2025 en 2030. Dit is vooral het gevolg van de verdere verhoging van de belastingvermindering in de energiebelasting. Variant 1 heeft een lastenverzwarend effect op het bedrijfsleven van 0,4 mld euro plus een onbekend bedrag in 2021 en 2025, en 0,4 mld euro in 2030, voornamelijk door de hogere ODE-tarieven voor bedrijven. Daarmee leidt het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord met variant 1 in 2030 tot een beleidsmatige lastenverzwaring van 2,4 mld euro voor gezinnen en 2,3 mld euro voor bedrijven. De eventuele opbrengst van de CO₂-minimumprijs wordt aangewend voor een intensivering in subsidies voor bedrijven ten behoeve van verduurzaming. In 2030 is er geen uitstoot boven de heffingsvrije voet en is er dus geen heffingsopbrengst. Ten opzichte van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord wijzigt variant 1 de intensiveringen in 2030 niet. De CO₂-heffing in variant 1 leidt daarnaast tot niet-EMU-relevante lasten voor bedrijven die investeren in emissie-reducerende technieken van 0,2 mld euro in 2030.

Tabel 2.2 Uitgaven- en lastenbeeld kabinetsvariant 2 industrie (mld euro, prijsniveau 2018)

	Totale klimaat- en energiebeleid inclusief ontwerp-Klimaatakkoord met kabinetsvariant 2 industrie ^a			Mutatie kabinetsvariant 2 industrie t.o.v. totale klimaat- en energiebeleid inclusief ontwerp-Klimaatakkoord ^b		
	2021	2025	2030	2021	2025	2030
Netto-intensivering	4,4+NB	5,1+NB	4,6	0,3+NB	0,2+NB	+0,2
Totale beleidsmatige lasten	3,7+NB	4,8+NB	5,0	0,1+NB	-0,0+NB	-0,1
- Gezinnen	1,8	2,0	2,4	-0,6	-0,7	-0,7
- Bedrijven	1,8+NB	2,6+NB	2,5	0,7+NB	0,6+NB	0,5
- Buitenland	0,1	0,2	0,2			
Niet-EMU-relevante lasten	0,2	1,2	1,9	+0,0	+0,0	0,3
- Gezinnen	0,0	0,1	0,3	+0,0	+0,0	+0,0
- Bedrijven	0,2+NB	1,0+NB	1,6	+0,0+NB	+0,0+NB	0,2

a) Totaal van het staand beleid rondom klimaat en energie en het ontwerp-Klimaatakkoord, aangevuld met kabinetsvariant 2 voor de industrie (waarmee de oorspronkelijke malusregeling en basisvariant van de energiebelastingsschuif uit het ontwerp-Klimaatakkoord worden vervangen).

b) Mutatie door kabinetsvariant 2 voor de industrie ten opzichte van het staand beleid rondom klimaat en energie en het doorgerekende ontwerp-Klimaatakkoord (met daarin de basisvariant van de energiebelastingsschuif en geen malusregeling; zie CPB, 2019, Doorrekening ontwerp-Klimaatakkoord, CPB Notitie, 13 maart 2019, [link](#)).

Cellen zonder mutatie zijn leeg gelaten. +0,0 (-0,0) betekent een beperkte positieve (negatieve) mutatie. 'NB' staat voor niet beschikbaar.

In kabinetsvariant 2 wordt de oorspronkelijke schuif in de energiebelasting en de malusregeling uit het ontwerp-Klimaatakkoord vervangen door dezelfde elementen uit variant 1 plus een vlakke CO₂-heffing van 5 euro over de industriële uitstoot. Ten opzichte van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord verlicht variant 2 de lasten voor gezinnen met 0,6 mld euro in 2021 en 0,7 mld euro in 2025 en 2030, voornamelijk door de hogere belastingvermindering in de energiebelasting. Voor bedrijven verzwart variant 2 de lasten met 0,7 mld euro plus een onbekend bedrag in 2021, 0,6 mld euro plus een onbekend bedrag in 2025 en 0,5 mld euro in 2030. De lastenverzwaring is het gevolg van de hogere ODE-

tarieven voor bedrijven en de vlakke CO₂-heffing in deze variant. Het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord met variant 2 leidt tot een beleidsmatige lastenverzwaring in 2030 van 2,4 mld euro voor gezinnen en 2,5 mld euro voor bedrijven. De opbrengst van de vlakke CO₂-heffing van 0,2 mld euro wordt geormerkt voor een intensivering in subsidies voor bedrijven ten behoeve van verduurzaming. Tot slot leidt de CO₂-heffing in deze variant tot niet-EMU-relevante lasten voor bedrijven die investeren in emissie-reducerende technieken van 0,2 mld euro in 2030.

3 Inkomenseffecten

Deze paragraaf laat de inkomenseffecten zien van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord en de kabinetsvarianten. Net zoals bij de doorrekening van het ontwerp-Klimaatakkoord wordt voor het bepalen van de inkomenseffecten gebruik gemaakt van het Mimosi-model, inclusief de voor dit doel ontwikkelde uitbreiding.^{10,11} In varianten 1 en 2 zijn de maatregelen voor huishoudens hetzelfde. Hierna worden ze dan ook als hetzelfde pakket gezien. Wel verschillen de afwentelingseffecten van bedrijven in beide varianten, waardoor er twee aparte inkomenseffecten met doorwerking worden berekend. Allereerst volgen de afwijkende maatregelen in de varianten ten opzichte van het ontwerp-Klimaatakkoord.

Wijzigingen kabinet ten opzichte van ontwerp-Klimaatakkoord:

Wijzigingen met een positief inkomenseffect

- De belastingvermindering in de energiebelasting wordt verhoogd met 78 euro exclusief btw (0,8 mld euro).
- De ODE wordt verlaagd voor elektriciteitsverbruik (0,05 mld euro)

Wijzigingen met een negatief inkomenseffect

- De belasting op elektriciteit wordt minder verlaagd (0,0 mld euro)
- De belasting op gas wordt verhoogd (0,1 mld euro)
- De ODE wordt verhoogd voor gasverbruik (0,03 mld euro)
- Hogere kosten voor nettarieven vanwege noodzakelijke additionele aanleg van elektriciteitsnetten (0,03 mld euro)

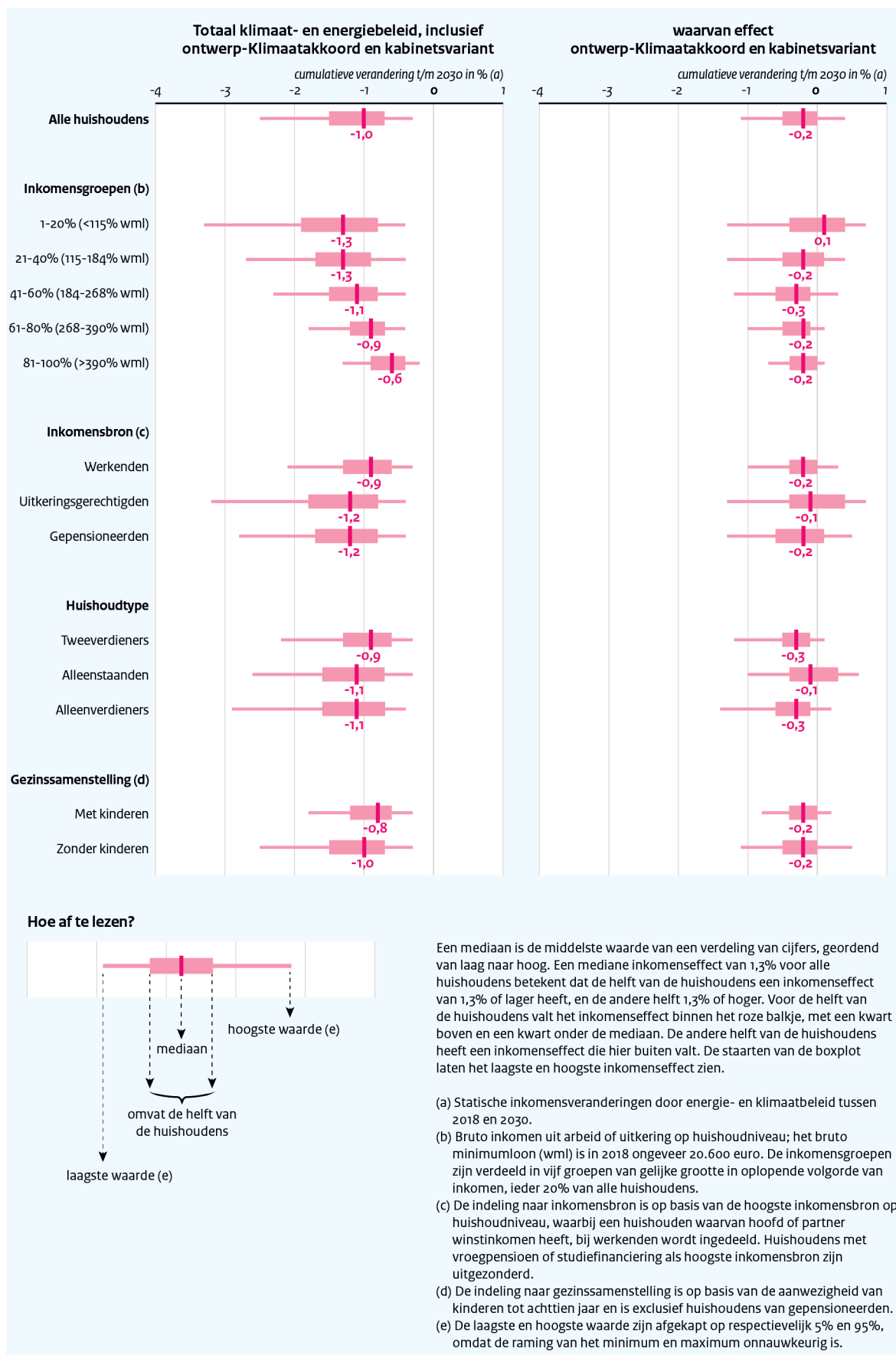
Inkomenseffecten zonder doorwerking

Zoals gebruikelijk hanteren we voor de doorrekening van de inkomenseffecten in eerste instantie de **statische koopkrachtdefinitie**. Met deze definitie wordt inzicht verschaft in de directe effecten van beleid, ervan uitgaande dat het gedrag van gezinnen en bedrijven ongewijzigd blijft. Gezinnen passen bij deze statische inkomenseffecten bijvoorbeeld niet hun energieverbruik aan. Voor bedrijven geldt dat ze een lastenverhoging niet proberen af te wentelen op gezinnen.

¹⁰ CPB, 2016, Mimosi: Microsimulatiemodel voor belastingen, sociale zekerheid, loonkosten en koopkracht, CPB Achtergronddocument, 30 maart 2016 ([link](#)).

¹¹ CPB, 2019, Methodologische verantwoording doorrekening inkomenseffecten ontwerp-Klimaatakkoord, CPB Achtergronddocument, 13 maart 2019 ([link](#)).

Figuur 3.1 Inkomenseffecten tot en met 2030, zonder doorwerking

De wijzigingen in de kabinetsvarianten hebben een licht positief effect op het inkomenseffect van het totale klimaat- en energiebeleid tot en met 2030. Het verhogen van de belastingvermindering in de energiebelasting zorgt ervoor dat het inkomenseffect van het totale klimaat- en energiebeleid tot en met 2030 afneemt van in doorsnee -1,3% naar in doorsnee -1,0%. Het inkomenseffect als gevolg van het ontwerp-Klimaatakkoord neemt af van -0,4% naar -0,2%. De andere wijzigingen hebben weinig effect op het inkomen van huishoudens.

De wijzigingen in de kabinetsvarianten in 2030 zijn relatief gunstig voor lagere inkomens. Ook dit is het gevolg van het verhogen van de belastingvermindering in de energiebelasting. Door de wijzigingen in de kabinetsvarianten gaan de laagste inkomens er nu iets op vooruit als gevolg van het ontwerp-Klimaatakkoord.

Lagere inkomens (-1,3%) gaan er meer op achteruit dan hogere inkomens (-0,6%) door het totaal aan klimaat- en energiebeleid tot en met 2030, maar het verschil tussen beide groepen is kleiner dan in het ontwerp-Klimaatakkoord. De sterkere achteruitgang bij lagere inkomens is vooral het gevolg van het reeds ingezette klimaat- en energiebeleid tot en met 2030.

Inkomenseffecten met doorwerking

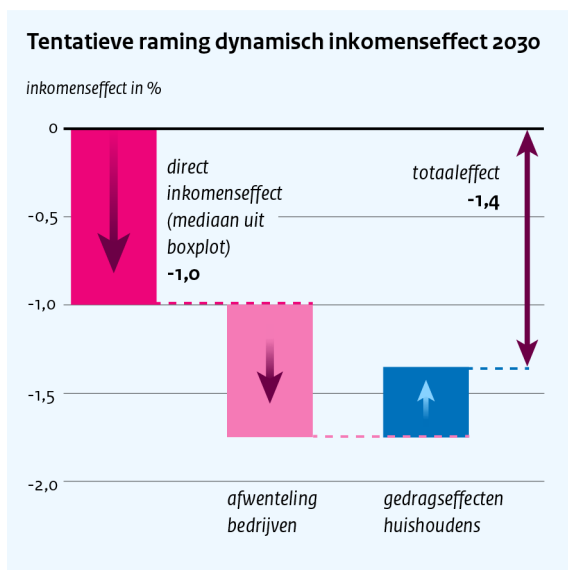
Naast de directe effecten zijn ook de inkomenseffecten met mogelijke doorwerking in kaart gebracht. Daarbij is een tentatieve berekening gemaakt van de doorwerking van het beleid. Bedrijven proberen in deze benadering dus een lastenverhoging af te wentelen en gezinnen passen eveneens hun gedrag aan. Het is niet goed in te schatten hoe de doorwerkingseffecten verschillen tussen inkomensgroepen. Daarom is volstaan met een algemene berekening die voor het totaal van alle inkomensgroepen een tentatief beeld geeft.

De wijzigingen in de kabinetsvarianten leiden tot grotere doorwerkingseffecten. De doorwerkingseffecten stijgen doordat bedrijven naar verwachting meer zullen afwentelen. Het afwentelingseffect is in het huidige klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord gelijk aan -0,6%, maar neemt toe naar -0,7% in variant 1 en -0,8% in variant 2. De onderliggende veronderstelling is dat bedrijven ongeveer 80% van de lastenverzwaringen zullen afwentelen op burgers via hogere tarieven of lagere lonen.¹² Het gedragseffect van huishoudens blijft ongewijzigd in vergelijking met het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord en is gelijk aan 0,4% in beide varianten.

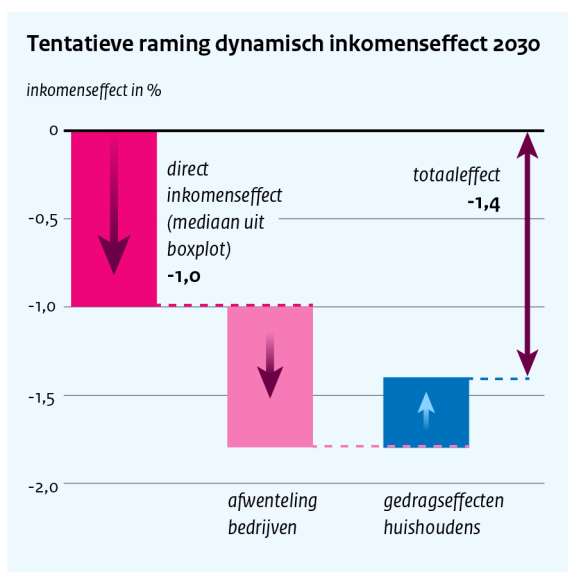
De wijzigingen in de kabinetsvarianten hebben een licht positief effect op het totale inkomenseffect inclusief doorwerkingseffecten tot en met 2030. Het totaaleffect wordt berekend door de som van het directe effect en de doorwerkingseffecten. Het directe inkomenseffect van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord neemt af van -1,3% naar -1,0% (door het verhogen van de belastingvermindering in de energiebelasting). De doorwerkingseffecten (afwenteling plus gedrag) nemen toe van -0,2% naar -0,4%. Per saldo valt het totaaleffect 0,1% gunstiger uit (van -1,5% naar -1,4%).

¹² Addendum over afwenteling bij CPB Achtergronddocument 'Methodologische verantwoording doorrekening inkomenseffecten ontwerp-Klimaatakkoord' ([link](#)).

Figuur 3.2 Inkomenseffecten kabinetvariant 1 tot en met 2030, met doorwerking (tentatief, zonder buitenland)

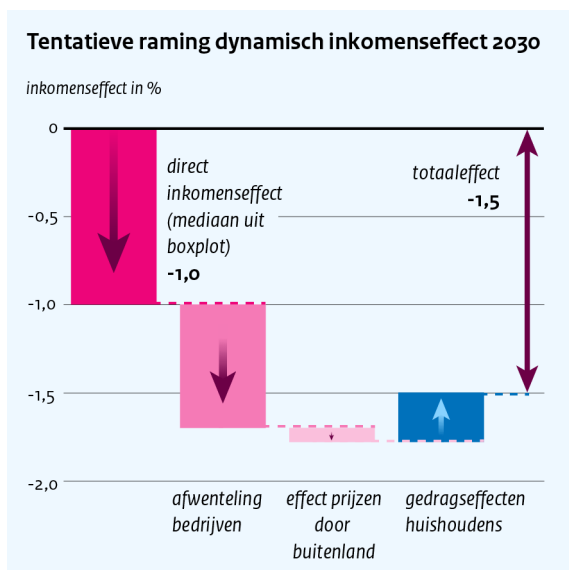

Figuur 3.3 Inkomenseffecten kabinetvariant 2 tot en met 2030, met doorwerking (tentatief, zonder buitenland)

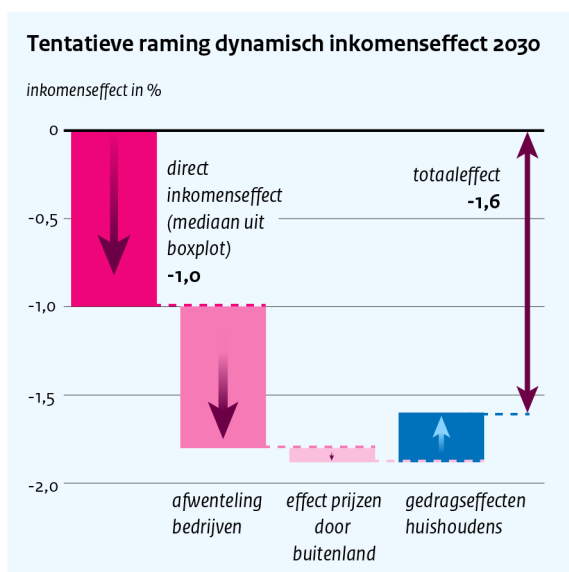

Als ook rekening wordt gehouden met het klimaat- en energiebeleid in het buitenland, dan hebben de wijzigingen van de kabinetvarianten een licht positief effect op het totaaleffect van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord. Het buitenlands beleid heeft zowel effect op de prijzen als op de gedragseffecten. In beide kabinetvarianten veranderen de prijs- en gedragseffecten niet ten opzichte van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord: het prijseffect blijft gelijk aan -0,1% en het gedragseffect blijft 0,2%. Per saldo leidt dit tot een totaaleffect van -1,5% voor variant 1 en -1,6% voor variant 2 in 2030. Dit is een lichte verbetering ten opzichte van het totale klimaat- en energiebeleid inclusief het ontwerp-Klimaatakkoord (-1,7% in 2030).

Figuur 3.4 Inkomenseffecten kabinetsvariant 1 tot en met 2030, met doorwerking en buitenland (tentatief)

Figuur 3.5 Inkomenseffecten kabinetsvariant 2 tot en met 2030, met doorwerking en buitenland (tentatief)

Bijlage

Hieronder volgt een overzicht van de doorgerekende maatregelen uit de kabinetsvarianten, alsmede hun effect op de overheidsfinanciën. De bedragen zijn ex ante en betreffen afwijkingen ten opzichte van het basispad.¹³

Kabinetsvoorstel CO₂-heffing variant 1

- Het kabinet stelt voor om per 2021 te intensiveren in subsidies voor bedrijven ten behoeve van verduurzaming. In 2030 leidt dit niet tot een intensivering. (KABV1_106)

Tabel A.1 Kabinetsvoorstel CO₂-heffing variant 1: uitgavenmutaties t.o.v. basispad (ex ante, mld euro, prijsniveau 2018)

Nummer	Maatregel (EMU-relevant)	2021	2025	2030
KABV1_106	Intensivering bedrijfssubsidies verduurzaming	NB	NB	0,000
Totaal		NB	NB	0,000
+ is saldoverbeterend				

- Het kabinet stelt voor om de belastingvermindering in de energiebelasting in 2020 met 120 euro te verhogen, waarna de verhoging oploopt tot 136 euro in 2030. Dit is een lastenverlichting voor huishoudens van 1,1 mld euro. (KABV1_101_a)
- Het kabinet stelt voor om de belastingvermindering in de energiebelasting in 2020 met 120 euro te verhogen, waarna de verhoging oploopt tot 136 euro in 2030. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,1 mld euro. (KABV1_101_b)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op elektriciteit vanaf 2021 jaarlijks stapsgewijs te verlagen met in totaal 2,3 cent per kWh in 2028. Dit is een lastenverlichting voor huishoudens, oplopend tot 0,4 mld euro in 2030. (KABV1_102_a)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op elektriciteit vanaf 2021 jaarlijks stapsgewijs te verlagen met in totaal 2,3 cent per kWh in 2028. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven, oplopend tot 0,1 mld euro in 2030. (KABV1_102_b)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op gas in 2020 met 4 eurocent per m³ te verhogen, gevolgd door een jaarlijkse verhoging met in totaal 10 eurocent per m³ in 2026. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen, oplopend tot 0,7 mld euro in 2030. (KABV1_103_a)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op gas in 2020 met 4 eurocent per m³ te verhogen, gevolgd door een jaarlijkse verhoging met in totaal 10 eurocent per m³ in 2026. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven, oplopend tot 0,3 mld euro in 2030. (KABV1_103_b)
- Het kabinet stelt voor om de tarieven van de opslag duurzame energie (ODE) vanaf 2020 voor zowel gas als elektriciteit voor vrijwel alle belastingschijven te wijzigen. De verschuiving wordt gekenmerkt door een relatieve verhoging van de tarieven in de hogere schijven en op gasverbruik en een relatieve verlaging in de eerste schijf en op elektriciteitsverbruik. Dit is een beperkte lastenverlichting voor gezinnen in 2030. (KABV1_104_a)
- Het kabinet stelt voor om de tarieven van de opslag duurzame energie (ODE) vanaf 2020 voor zowel gas als elektriciteit voor vrijwel alle belastingschijven te wijzigen. De verschuiving wordt gekenmerkt door een

¹³ Zie bijlage B in CPB, 2019, Doorrekening ontwerp-Klimaatakkoord, CPB Notitie, 13 maart 2019 ([link](#)).

relatieve verhoging van de tarieven in de hogere schijven en op gasverbruik en een relatieve verlaging in de eerste schijf en op elektriciteitsverbruik. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro in 2030. (KABV1_104_b)

- Het kabinet stelt voor om per 2021 een CO₂-heffing (vormgegeven als minimumprijs ten opzichte van EU-ETS) in te voeren voor bedrijven die onder het EU Emissions Trading System (ETS) vallen, voor afvalverbrandingsinstallaties en voor caprolactamproducerende bedrijven. Er geldt een aflopende heffingsvrije voet, waarboven het tarief per ton CO₂ in 2021 8 euro is en oploopt tot 84 euro in 2030. Eventuele ruimte onder de heffingsvrije voet wordt geregistreerd door de Nederlandse Emissieautoriteit en kan tussen bedrijven worden uitgeruild. De belasting is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0 mld euro in 2030. De belasting leidt tot bedrijfsinvesteringen in uitstootreductie wat resulteert in niet-EMU-relevante lasten, zie KABV1_107. (KABV1_105)

Niet-EMU-relevante lasten

- De invoering van de CO₂-heffing leidt tot substantiële bedrijfsinvesteringen in uitstootreductie. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2030. (KABV1_107)
- Het voorstel van het kabinet leidt tot meer noodzakelijke additionele elektriciteitsnetten waarvan de kosten worden verwerkt in de nettarieven. Dit leidt tot een beperkte niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor gezinnen in 2030. (KABV1_108_a)
- Het voorstel van het kabinet leidt tot meer noodzakelijke additionele elektriciteitsnetten waarvan de kosten worden verwerkt in de nettarieven. Dit leidt tot een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor bedrijven in 2030. (KABV1_108_b)

Tabel A.2 Kabinetsvoorstel CO₂-heffing variant 1: lastenmutaties t.o.v. basispad (ex ante, mld euro, prijsniveau 2018)

Nummer	Maatregel (EMU-relevant)	2021	2025	2030
KABV1_101_a	Verhogen belastingvermindering energiebelasting (gezinnen)	-0,922	-1,023	-1,056
KABV1_101_b	Verhogen belastingvermindering energiebelasting (bedrijven)	-0,080	-0,089	-0,092
KABV1_102_a	Verlagen energiebelasting elektriciteit (gezinnen)	-0,100	-0,395	-0,449
KABV1_102_b	Verlagen energiebelasting elektriciteit (bedrijven)	-0,041	-0,126	-0,141
KABV1_103_a	Verhogen energiebelasting gas (gezinnen)	0,378	0,649	0,693
KABV1_103_b	Verhogen energiebelasting gas (bedrijven)	0,173	0,297	0,318
KABV1_104_a	Verschuiving ODE-tarieven (gezinnen)	0,001	-0,008	-0,014
KABV1_104_b	Verschuiving ODE-tarieven (bedrijven)	0,410	0,461	0,452
KABV1_105	Invoering CO ₂ -heffing	NB	NB	0,000
Totaal		-0,181+NB	-0,234+NB	-0,289
	Maatregel (niet-EMU-relevant)			
KABV1_107	Bedrijfsinvesteringen in uitstootreductie	NB	NB	0,190
KABV1_108_a	Kosten additionele elektriciteitsnetten (gezinnen)	0,001	0,011	0,029
KABV1_108_b	Kosten additionele elektriciteitsnetten (bedrijven)	0,002	0,021	0,058
Totaal		0,003+NB	0,032+NB	0,277
<i>+ is lastenverzwarend</i>				

Kabinetsvoorstel CO₂-heffing variant 2

- Het kabinet stelt voor om per 2021 te intensiveren in subsidies voor bedrijven ten behoeve van verduurzaming. Dit is een intensivering van 0,2 mld euro in 2030. (KABV2_106)

Tabel A.3 Kabinetsvoorstel CO₂-heffing variant 2: uitgavenmutaties t.o.v. basispad (ex ante, mld euro, prijsniveau 2018)

Nummer	Maatregel (EMU-relevant)	2021	2025	2030
KABV2_106	Intensivering bedrijfssubsidies verduurzaming	-0,256+NB	-0,222+NB	-0,179
Totaal		-0,256+NB	-0,222+NB	-0,179

+ is saldoverbeterend

- Het kabinet stelt voor om de belastingvermindering in de energiebelasting in 2020 met 120 euro te verhogen, waarna de verhoging oploopt tot 136 euro in 2030. Dit is een lastenverlichting voor huishoudens van 1,1 mld euro. (KABV2_101_a)
- Het kabinet stelt voor om de belastingvermindering in de energiebelasting in 2020 met 120 euro te verhogen, waarna de verhoging oploopt tot 136 euro in 2030. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven van 0,1 mld euro. (KABV2_101_b)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op elektriciteit vanaf 2021 jaarlijks stapsgewijs te verlagen met in totaal 2,3 cent per kWh in 2028. Dit is een lastenverlichting voor huishoudens, oplopend tot 0,4 mld euro in 2030. (KABV2_102_a)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op elektriciteit vanaf 2021 jaarlijks stapsgewijs te verlagen met in totaal 2,3 cent per kWh in 2028. Dit is een lastenverlichting voor bedrijven, oplopend tot 0,1 mld euro in 2030. (KABV2_102_b)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op gas in 2020 met 4 eurocent per m³ te verhogen, gevolgd door een jaarlijkse verhoging met in totaal 10 eurocent per m³ in 2026. Dit is een lastenverzwaring voor gezinnen, oplopend tot 0,7 mld euro in 2030. (KABV2_103_a)
- Het kabinet stelt voor om de energiebelasting op gas in 2020 met 4 eurocent per m³ te verhogen, gevolgd door een jaarlijkse verhoging met in totaal 10 eurocent per m³ in 2026. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven, oplopend tot 0,3 mld euro in 2030. (KABV2_103_b)
- Het kabinet stelt voor om de tarieven van de opslag duurzame energie (ODE) vanaf 2020 voor zowel gas als elektriciteit voor vrijwel alle belastingschijven te wijzigen. De verschuiving wordt gekenmerkt door een relatieve verhoging van de tarieven in de hogere schijven en op gasverbruik en een relatieve verlaging in de eerste schijf en op elektriciteitsverbruik. Dit is een beperkte lastenverlichting voor gezinnen in 2030. (KABV2_104_a)
- Het kabinet stelt voor om de tarieven van de opslag duurzame energie (ODE) vanaf 2020 voor zowel gas als elektriciteit voor vrijwel alle belastingschijven te wijzigen. De verschuiving wordt gekenmerkt door een relatieve verhoging van de tarieven in de hogere schijven en op gasverbruik en een relatieve verlaging in de eerste schijf en op elektriciteitsverbruik. Dit is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,5 mld euro in 2030. (KABV2_104_b)
- Het kabinet stelt voor om per 2021 een CO₂-heffing (vormgegeven als minimumprijs ten opzichte van EU-ETS) in te voeren voor bedrijven die onder het EU Emissions Trading System (ETS) vallen, voor afvalverbrandingsinstallaties en voor caprolactamproducerende bedrijven. Er gelden twee schijven: in de eerste schijf een vlak tarief van 5 euro voor iedere uitgestoten ton CO₂, en een hoger tarief van 89 euro in 2030 voor de uitstoot boven de schijfgrens. Eventuele ruimte onder de schijfgrens wordt geregistreerd door de Nederlandse Emissieautoriteit en kan tussen bedrijven worden uitgeruild. De belasting is een lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2030. De belasting leidt tevens tot

bedrijfsinvesteringen in uitstootreductie wat resulteert in niet-EMU-relevante lasten, zie KABV2_107. (KABV2_105)

Niet-EMU-relevante lasten

- De invoering van de CO₂-heffing leidt tot bedrijfsinvesteringen in uitstootreductie. Dit is een niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor bedrijven van 0,2 mld euro in 2030. (KABV2_107)
- Het voorstel van het kabinet leidt tot meer noodzakelijke additionele elektriciteitsnetten waarvan de kosten worden verwerkt in de nettarieven. Dit leidt tot een beperkte niet-EMU-relevante lastenverzwaring voor gezinnen in 2030. (KABV2_108_a)
- Het voorstel van het kabinet leidt tot meer noodzakelijke additionele elektriciteitsnetten waarvan de kosten worden verwerkt in de nettarieven. Dit leidt tot een niet-EMU-relevante lastenverzwaring van 0,1 mld euro voor bedrijven in 2030. (KABV2_108_b)

Tabel A.4 Kabinetsvoorstel CO₂-heffing variant 2: lastenmutaties t.o.v. basispad (ex ante, mld euro, prijsniveau 2018)

Nummer	Maatregel (EMU-relevant)	2021	2025	2030
KABV2_101_a	Verhogen belastingvermindering energiebelasting (gezinnen)	-0,922	-1,023	-1,056
KABV2_101_b	Verhogen belastingvermindering energiebelasting (bedrijven)	-0,080	-0,089	-0,092
KABV2_102_a	Verlagen energiebelasting elektriciteit (gezinnen)	-0,100	-0,395	-0,449
KABV2_102_b	Verlagen energiebelasting elektriciteit (bedrijven)	-0,041	-0,126	-0,141
KABV2_103_a	Verhogen energiebelasting gas (gezinnen)	0,378	0,649	0,693
KABV2_103_b	Verhogen energiebelasting gas (bedrijven)	0,173	0,297	0,318
KABV2_104_a	Verschuiving ODE-tarieven (gezinnen)	0,001	-0,008	-0,014
KABV2_104_b	Verschuiving ODE-tarieven (bedrijven)	0,410	0,461	0,452
KABV2_105	Invoering CO ₂ -heffing	0,256+NB	0,222+NB	0,179
Totaal		0,075+NB	-0,012+NB	-0,110
	Maatregel (niet-EMU-relevant)			
KABV2_107	Bedrijfsinvesteringen in uitstootreductie	NB	NB	0,190
KABV2_108_a	Kosten additionele elektriciteitsnetten (gezinnen)	0,001	0,011	0,029
KABV2_108_b	Kosten additionele elektriciteitsnetten (bedrijven)	0,002	0,021	0,058
Totaal		0,003+NB	0,032+NB	0,277
<i>+ is lastenverzwarend</i>				